

2 Sňatečnost

V roce 2017 uzavřeli obyvatelé ČR celkem 52,6 tisíce manželství, což bylo o 1,8 tisíce více než v předchozím roce a nejvíce od roku 2008. Meziročně vzrostl počet sňatků jak svobodných osob, tak osob rozvedených a ovdovělých. Vyšší byla také intenzita sňatečnosti – do prvního manželství by při setrvání měr sňatečnosti před 50. rokem věku vstoupilo 58 % mužů a 65 % žen, další sňatek by uzavřelo 42 % rozvedených mužů a 41 % rozvedených žen.

Počet sňatků, které v průběhu roku uzavřeli obyvatelé České republiky, měl od počátku 90. let 20. století klesající trend. Pokles se zastavil v roce 2013, kdy bylo evidováno historicky nejméně sňatků (43,5 tisíce). Následující roky počet sňatků meziročně rostl, a to i v roce 2017, kdy se meziročně zvýšil o další 3,5 %. Celkem bylo za rok 2017 uzavřeno 52 567 manželství, nejvíce za posledních deset let. Početně přibýlo jak sňatků svobodných, tak rozvedených a ovdovělých osob.

Tab. 2.1 Sňatky podle rodinného stavu snoubenců, 2007–2017

	2007	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Sňatky celkem	57 157	45 206	43 499	45 575	48 191	50 768	52 567
Sňatky dvou svobodných (protogamní)	36 247	29 684	28 877	30 785	32 689	34 284	35 574
Rodinný stav muže: svobodný	41 752	33 816	32 743	34 691	36 884	38 578	40 038
rozvedený	14 818	10 989	10 339	10 466	10 876	11 758	12 080
ovdovělý	587	401	417	418	431	432	449
Rodinný stav ženy: svobodná	42 032	34 175	33 029	35 155	37 021	39 007	40 336
rozvedená	14 410	10 489	10 005	9 949	10 637	11 206	11 672
ovdovělá	715	542	465	471	533	555	559

U většiny sňatků vstupují snoubenci do manželství poprvé. Celkem v roce 2017 uzavřelo první manželství 40 038 mužů a 40 336 žen. Dosud svobodní tak v roce 2017 představovali zhruba tři čtvrtiny ženichů (76,2 % z celkového počtu) a nevěst (76,7 %), přičemž oproti stavu k roku 2007 byl jejich podíl u obou pohlaví zhruba o 3 procentní body vyšší. Protogamní sňatky, kdy uzavírají manželství poprvé oba snoubenci, v roce 2017 tvořily 67,7 % z celkového počtu sňatků, absolutně jich bylo 35 574.

Tab. 2.2 Sňatky podle pohlaví a pořadí, 2007–2017

	2007	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Pořadí sňatku muže: 1.	41 752	33 816	32 743	34 691	36 884	38 578	40 038
2.	13 087	9 591	8 452	9 203	9 142	9 987	10 326
3.	2 019	1 578	969	840	964	1 025	1 173
4.+	299	221	147	103	151	150	163
neznámé vyšší	x	x	1 188	738	1 050	1 028	867
Pořadí sňatku ženy: 1.	42 032	34 175	33 029	35 155	37 021	39 007	40 336
2.	12 782	9 349	8 265	8 845	9 182	9 611	10 126
3.	2 038	1 474	1 052	909	1 066	1 150	1 144
4.+	305	208	153	131	156	155	181
neznámé vyšší	x	x	1 000	535	766	845	780
Podíl prvních sňatků (%): muži	73,0	74,8	75,3	76,1	76,5	76,0	76,2
ženy	73,5	75,6	75,9	77,1	76,8	76,8	76,7
Podíl opakovaných sňatků (%): muži	27,0	25,2	24,7	23,9	23,5	24,0	23,8
ženy	26,5	24,4	24,1	22,9	23,2	23,2	23,3

Pozn.: V roce 2013 došlo k úpravě Dotazníku k uzavření manželství (slouží jako jeden z podkladů pro vyplnění Hlášení o uzavření manželství), kdy byla Ministerstvem vnitra ČR vypuštěna mj. otázka na pořadí manželství. Nejistěné údaje tak ČSÚ posledních pět let uvádí jako samostatnou kategorii. Velká část nezjištěných údajů se týká cizích státních občanů.

Ve srovnání s prvními sňatky bývá počet sňatků vyššího pořadí zhruba třetinový a zahrnuje tak přibližně jednu čtvrtinu z celkového počtu. V roce 2017 uzavřelo druhé manželství či manželství ještě vyššího pořadí 12 529 mužů a 12 231 žen, meziročně o 339 více v případě mužů a o 470 v případě žen. Při porovnání

s rokem 2013 jich bylo jak u mužů, tak u žen o 1,8 tisíce více, naopak oproti roku 2007 o 2,9 tisíce méně (shodně u obou pohlaví). Tyto tzv. opakované sňatky převážně zahrnují sňatky druhého pořadí, a to rozvedených osob (tab. 2.1, tab. 2.2). Ovdovělí vstupují do nového manželství zřídka, v roce 2017 takto učinilo 449 vdovců a 559 vdov. Co se týče vzájemného rodinného stavu snoubenců, z 81,1 % byly páry homogenní, tj. snoubenci byli shodného rodinného stavu: v 67,7 % šlo o dvě svobodné osoby (protogamní sňatky), v 13,3 % o dvě rozvedené osoby. Heterogenní páry (z pohledu rodinného stavu snoubenců) tvořil většinou jeden svobodný a jeden rozvedený. U ovdovělých převažují sňatky s rozvedenými (u mužů 74,8 %, u žen 67,8 %) před sňatky dvou ovdovělých či osoby ovdovělé s protějškem opačného pohlaví doposud svobodným.

V průběhu kalendářního roku jsou sňatky obyvatel ČR rozloženy velmi nerovnoměrně (tab. 2.3). Minimální je jejich počet v zimních měsících, naopak nejvíce se svatební obřady konají v období měsíců červen až září. V roce 2017 bylo od června do září uzavřeno 68 % ročního počtu sňatků. Nejčastěji si snoubenci vybrali červencové (9 932 sňatků) a zářijové (9 610 sňatků) datum. V obou nejpreferovanějších měsících bylo jednak pět sobot, což je nejčastější den v týdnu pro uzavření manželství, jednak sehrála roli číselně atraktivní data. Vůbec nejsilnějším dnem na počet uzavřených manželství byla sobota 9. 9. 2017 s 2 096 sňatky, následovaná sobotami 17. 6. 2017 a 1. 7. 2017. Dalších 1 840 párů pak zvolilo pro svůj svatební den místo soboty pátek 7. 7. 2017 (čtvrté nejčastější datum). Vliv číselně zajímavých datumů na počet sňatků v měsíci se projevil v minulosti již mnohokrát.

Tab. 2.3 Sezónnost sňatečnosti, 2007–2017

Měsíc	Absolutní počet sňatků			Měsíční index*						
	2007	2012	2017	2007	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Leden	1 217	915	884	0,25	0,24	0,19	0,25	0,23	0,22	0,20
Únor	1 630	1 127	1 125	0,37	0,31	0,29	0,38	0,31	0,30	0,28
Březen	2 700	1 689	1 514	0,56	0,44	0,45	0,42	0,38	0,31	0,34
Duben	4 998	3 479	3 656	1,07	0,94	0,91	0,93	0,87	0,98	0,85
Květen	2 038	2 286	3 367	0,42	0,60	0,67	0,74	0,89	0,72	0,76
Červen	9 514	9 103	8 925	2,03	2,45	2,33	2,27	2,12	2,20	2,07
Červenec	10 759	6 045	9 932	2,22	1,58	1,62	1,52	1,65	1,89	2,23
Srpen	7 048	6 837	7 325	1,45	1,78	2,11	2,27	2,16	1,76	1,64
Září	8 839	7 804	9 610	1,88	2,10	1,90	1,79	1,79	2,03	2,23
Říjen	4 230	2 706	3 117	0,87	0,71	0,75	0,72	0,88	0,89	0,70
Listopad	2 256	1 507	1 866	0,48	0,41	0,46	0,42	0,40	0,41	0,43
Prosinec	1 928	1 708	1 246	0,40	0,45	0,31	0,29	0,32	0,28	0,28

* Pozn.: Jedná se o očištěný index (přepočten na stejný počet dnů).

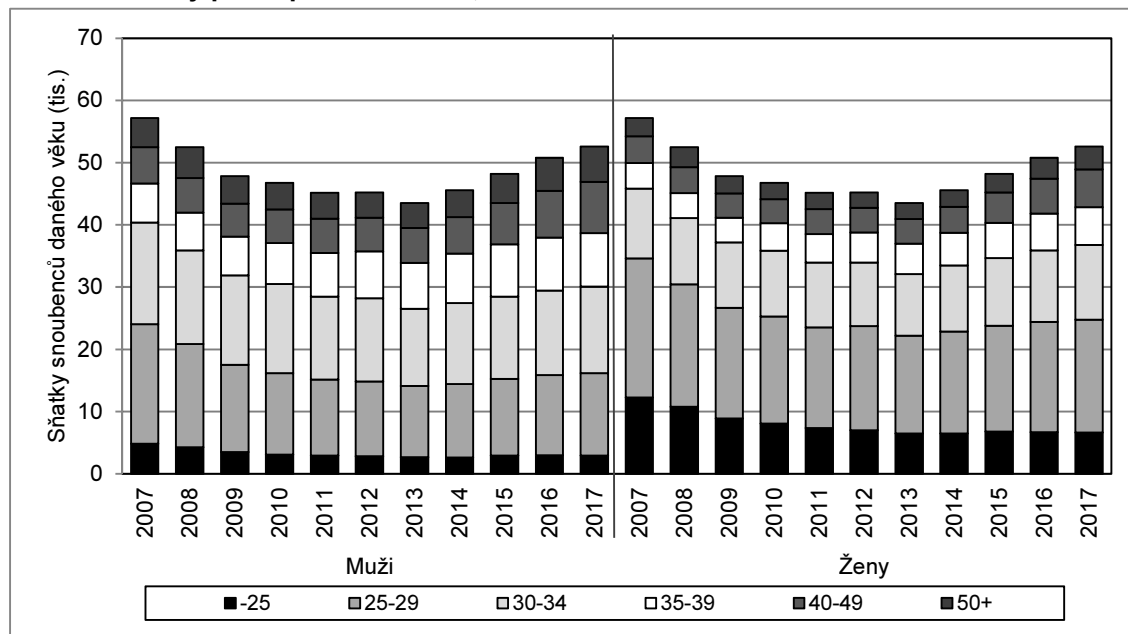
Měřeno hodnotou měsíčního indexu, který eliminuje vliv různého počtu dnů v měsíci a vypovídá o vztahu měsíčního počtu sňatků k jejich počtu v průměrném měsíci daného roku (počty sňatků v jednotlivých kalendářních měsících jsou navíc přepočteny na stejný počet dní), bylo v červenci a v září uzavřeno 2,23krát více sňatků, než bylo v průměrném měsíci. Nejnižší index pro měsíc leden byl přitom na úrovni 0,20, tj. jedné pětiny průměrného měsíčního počtu. Mezi další výrazně podprůměrné měsíce co do počtu uzavřených manželství se řadily únor a prosinec s hodnotou 0,28. K podprůměrným měsícům nadále patřil květen, přestože jeho oblíbenost v posledních letech narůstá. V roce 2017 dosahoval index pro květen hodnoty 0,76, meziročně tak opět stoupl, ač nedosáhl úrovně roku 2015 (0,89), kde se ale projevil vliv zajímavého data (15. 5. 2015) a pěti sobot v měsíci. V roce 2007 byl měsíční index pro květen 0,42, do roku 2003 se nacházel dokonce pod hodnotou 0,40, proto tak lze uvažovat o tom, že květnová pověra („svatba v máji – nevěsta na máry“ či obdobného znění) postupně snižuje svůj vliv.

Více než polovina snoubenců je ve věku mezi 25–34 lety, v roce 2017 bylo tohoto věku 51,6 % ženichů a 57,3 % nevěst. V rámci pětiletých věkových skupin převládali u mužů na počátku sledovaného období, v letech 2007 a 2008, 25–29letí, od roku 2009 pak 30–34letí (26,4 % všech snoubenců, absolutně 13 867 v roce 2017). Nevěst bylo nejvíce ve věku 25–29 let, a to každoročně po celé sledované období (34,5 %, 16

absolutně 18 112 v roce 2017). Věková struktura snoubenců se přitom v čase měnila směrem ke zvyšujícímu se počtu snoubenců ve věku 35 a více let a naopak klesajícímu počtu snoubenců mladších 25 let, tedy v souladu s vývojem věkové struktury celé populace⁴ a odkládáním vstupu do manželství do vyššího věku. Podíl nevěst do 25 let se mezi roky 2007 a 2017 snížil z 21,5 na 12,7 %, ženichů téhož věku z 8,5 na 5,6 %. Naopak podíl 35letých a starších se u žen změnil z 19,8 na 30,0 % a u mužů z 29,4 na 42,8 %.

Obr. 2.1 Sňatky podle pohlaví a věku, 2007–2017

Úhrnná sňatečnost svobodných (neboli prvosňatečnost) vyjadřuje podíl osob, které by při zachování řádu sňatečnosti, úmrtnosti a zahraničního stěhování svobodných uzavřely před dovršením 50. roku věku první sňatek. V roce 2017 dosahovala úroveň prvosňatečnosti hodnoty 57,6 % u mužů a 65,4 % u žen, oproti roku 2007 došlo k jejímu poklesu (o 6,9 p. b. u mužů, resp. 5,7 p. b. u žen), nicméně průběh mezi krajními roky sledovaného období nebyl kontinuální. V období 2008–2013 prvosňatečnost meziročně klesala a v roce 2013 dosáhla historicky nejnižší úrovně (51,4 % u mužů a 59,0 % u žen). Od roku 2014 hodnoty ukazatele naopak každoročně narůstaly a v roce 2017 byla prvosňatečnost na nejvyšší úrovni od roku 2009.

Tab. 2.4 Sňatečnost svobodných, 2007–2017

Ukazatel	2007	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Prvosňatečnost (%): muži	64,5	53,2	51,4	53,1	55,1	56,2	57,6
ženy	71,1	60,6	59,0	60,8	62,4	64,3	65,4
Průměrný věk při 1. sňatku: muži	31,2	32,3	32,3	32,3	32,4	32,2	32,2
ženy	28,6	29,6	29,8	29,8	29,8	29,9	29,8
Podíl svobodných mužů (%) ve věku: 25	91,3	94,7	94,9	94,8	94,2	93,9	93,6
35	48,0	60,0	61,6	60,4	59,2	58,1	57,2
45	37,0	48,5	50,2	48,6	47,0	45,6	44,4
Podíl svobodných žen (%) ve věku: 25	78,3	86,6	87,5	87,3	86,5	85,9	85,3
35	36,3	47,3	49,4	47,9	46,8	45,4	44,3
45	30,0	40,3	42,0	40,2	38,7	37,0	35,8

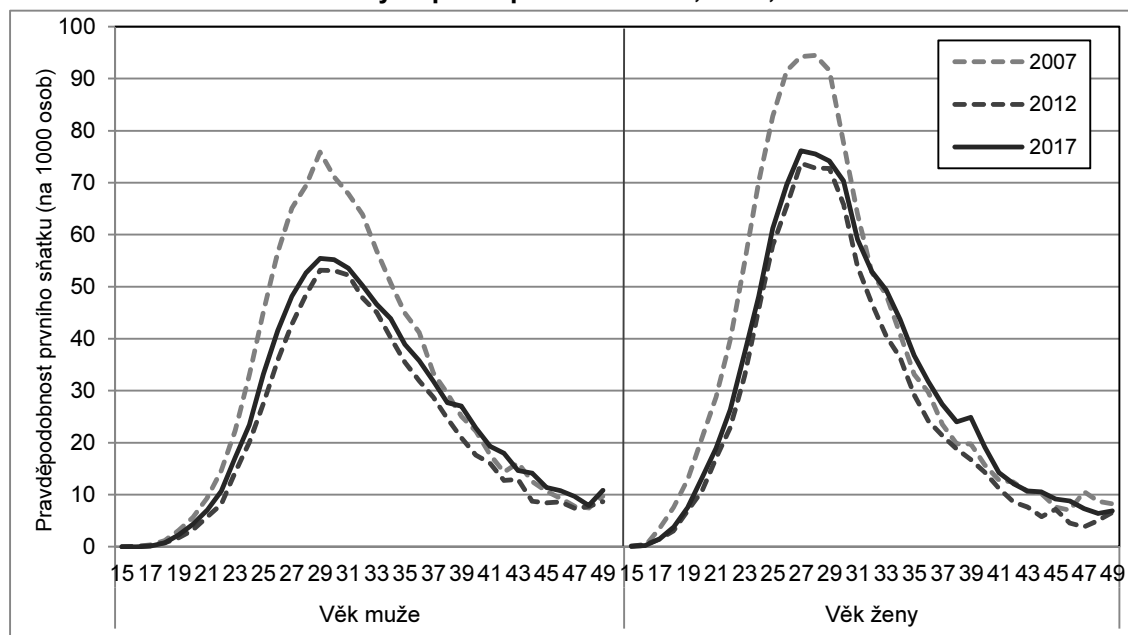
Pozn.: Údaje vychází z jednovýchodných tabulek sňatečnosti svobodných.

⁴ Více v kapitole Obyvatelstvo podle věku a rodinného stavu.

Průměrný věk mužů a žen při prvním sňatku se měnil ve směru posunu do vyššího věku, přičemž nejvíce rostl v první polovině sledovaného období, zatímco mezi roky 2012–2017 se již příliš neměnil (tab. 2.4). V roce 2017 činil u mužů 32,2 let a u žen 29,8 let, ve srovnání s rokem 2007 byl u ženichů vyšší o 1,0 roku a u nevěst o 1,2 roku. Posun uzavření prvního manželství do pozdějšího věku dokumentují také změny podílů svobodných v jednotlivých věcích (dle tabulek sňatečnosti). Mezi roky 2007 a 2017 se podíly svobodných zvýšily ve všech věcích, u mužů nejvíce ve věku 38–40 let (o 17 %), u žen ve věku 32–34 let (o 18–19 %). Ve vyšším věku byl nárůst tabulkových podílů svobodných již nižší, což znamená, že dříve odkládaná sňatečnost byla později částečně kompenzována.

S největší intenzitou vstupovali do prvního manželství v roce 2017 muži ve věku 29 let, kdy uzavřelo sňatek více než 55 z tisíce svobodných mužů, a ženy ve věku 27 let s úrovní 76 žen vstupivších do manželství z tisíce svobodných. Jde o intenzity mezitím nepatrně vyšší a nejvyšší od roku 2011. Ve srovnání s rokem 2007 dosahoval v roce 2017 věkový vrchol prvosňatečnosti sice významně níže, nicméně v roce 2007 byla sňatečnost na lokálním maximu. Ve sledovaném období se v úhrnu snížila sňatečnost u mladších osob (po roce 2014 dochází opět k jejímu navyšování), avšak její nárůst ve starším věku (od 30 let výše) neznamenal dostatečnou kompenzaci poklesu v nižším věku. Věk, kdy sňatečnost svobodných kulminuje, se významně neměnil. U mužů věk 29 let vystřídal na vrcholu věk 30 let pouze v letech 2013 a 2015, u žen se převážně držel na 27 letech, v roce 2007, 2013 a 2015 to byl věk 28 let, v roce 2014 až věk 29 let.

Obr. 2.2 Sňatečnost svobodných podle pohlaví a věku, 2007, 2012 a 2017

Pozn.: Údaje vychází z jednovýchodných tabulek sňatečnosti svobodných.

Tab. 2.5 Pravděpodobnost uzavření prvního sňatku v pětiletých věkových skupinách (na 1 000 osob), 2007–2017

Věk	Muži							Ženy						
	2007	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2007	2012	2013	2014	2015	2016	2017
16–19	4,6	2,6	2,9	2,6	2,9	2,8	3,1	24,2	11,9	12,2	11,9	12,4	13,2	13,0
20–24	82,3	50,4	48,0	50,0	55,2	58,7	61,1	197,4	123,0	114,3	116,9	124,5	129,6	136,1
25–29	275,8	191,4	181,5	187,6	194,9	204,2	210,8	379,2	299,0	279,9	287,5	295,3	303,9	309,4
30–34	274,3	216,7	206,6	215,3	219,6	222,2	225,7	253,8	221,2	215,7	229,7	231,8	240,4	246,9
35–39	162,5	134,0	130,6	136,8	144,3	147,5	151,2	119,8	105,6	108,1	116,3	122,6	132,1	136,6
40–44	80,2	66,3	63,1	68,1	72,9	78,8	85,9	60,1	46,6	47,2	49,1	57,3	62,4	65,1
45–49	43,9	40,1	36,4	38,2	49,0	44,2	49,5	41,5	26,8	26,9	28,5	30,8	37,4	37,9

Pozn.: Údaje vychází z jednovýchodných tabulek sňatečnosti svobodných. Tučně jsou vyznačeny nejvyšší hodnoty v daném roce.

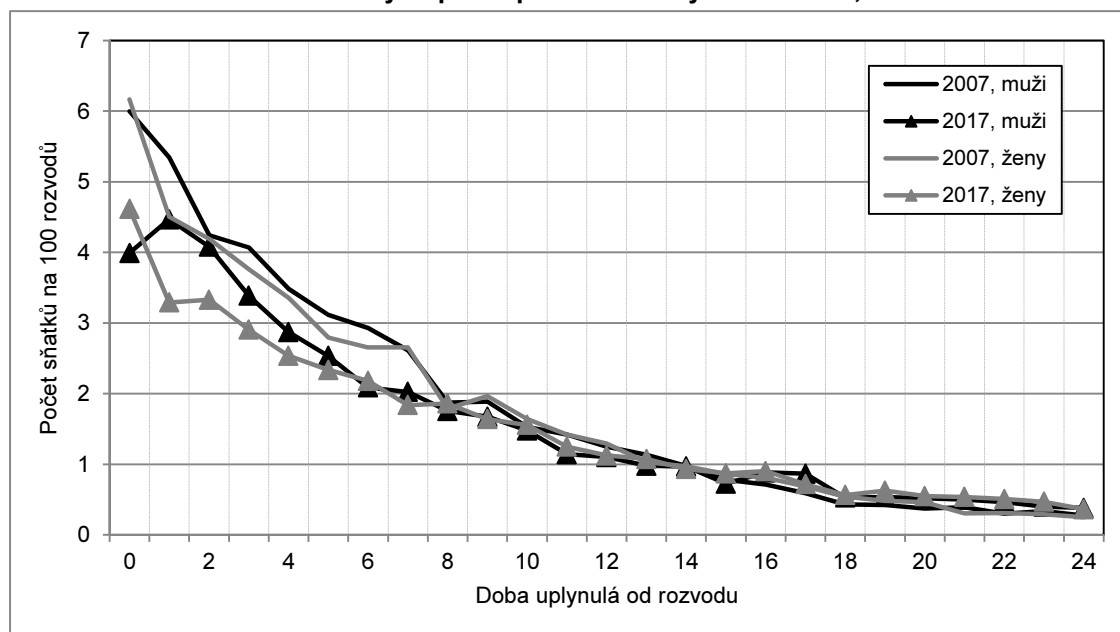

V roce 2017 se již čtvrtým rokem v řadě meziročně zvyšovala také sňatečnost rozvedených, relativně o něco výrazněji než sňatečnost svobodných. V roce 2017 by při setrvání měř sňatečnosti rozvedených podle délky trvání manželství uzavřelo další manželství 42,5 % rozvedených mužů a 40,8 % rozvedených žen. Stejně jako v případě svobodných byla sňatečnost rozvedených dosud nejnižší v roce 2013 (34,7 % u mužů a 33,5 % u žen) a na počátku sledovaného období, v roce 2007, byla vyšší, a to o 5,4 p. b. u mužů (47,9 %) a o 5,8 p. b. u žen (46,6 %) než v roce 2017.

Tab. 2.6 Sňatečnost rozvedených, 2007–2017

Ukazatel	2007	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Sňatečnost rozvedených (%): muži	47,9	36,4	34,7	35,4	37,2	40,7	42,5
ženy	46,6	34,9	33,5	33,6	36,3	38,7	40,8
Průměrná doba mezi rozvodem a sňatkem (roky): muži	7,3	7,6	8,0	8,1	8,2	8,4	8,6
ženy	7,5	8,0	8,3	8,5	8,6	8,9	9,0
Míry sňatečnosti mužů podle doby od rozvodu: 0–1	5,7	4,1	3,9	3,8	3,8	4,2	4,2
2–3	4,1	3,2	2,8	3,1	3,2	3,4	3,7
4–5	3,3	2,5	2,3	2,3	2,4	2,6	2,7
6–9	2,3	1,6	1,6	1,6	1,7	1,9	1,9
10–14	1,3	0,9	0,9	1,0	1,0	1,1	1,1
15–19	0,6	0,6	0,5	0,6	0,6	0,7	0,7
20–24	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,5
Míry sňatečnosti žen podle doby od rozvodu: 0–1	5,3	3,8	3,8	3,5	3,8	3,9	3,9
2–3	4,0	2,8	2,5	2,6	2,7	2,9	3,1
4–5	3,1	2,3	2,1	2,2	2,2	2,3	2,4
6–9	2,3	1,6	1,5	1,6	1,7	1,8	1,9
10–14	1,3	1,0	0,9	0,9	1,0	1,1	1,2
15–19	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7
20–24	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,5

Pozn.: Průměrná doba mezi rozvodem a dalším sňatkem je vypočtena z rozložení intenzit sňatečnosti rozvedených podle doby od rozvodu.

Obr. 2.3 Sňatečnost rozvedených podle pohlaví a doby od rozvodu, 2007 a 2017

Úhrnná sňatečnost rozvedených je mírně vyšší u mužů než u žen. Rozdíl vzniká v kratších délkách od rozvodu (do 5 let včetně), kdy rozvedení muži uzavírají nový sňatek o něco častěji než ženy (obr. 2.3). V dalších délkách (po 6 letech od rozvodu) se sňatečnost rozvedených mužů a žen již téměř neliší. Sňatečnost rozvedených je přitom nejvyšší právě v době krátce po rozvodu, s rostoucí dobou uplynulou od

rozvodu sňatečnost rozvedených plynule klesá. Průměrná doba mezi rozvodem a dalším sňatkem se v porovnání s rokem 2016 zvýšila o jednu desetinu roku na 8,6 (muži), resp. 9,0 let (ženy), ve srovnání s rokem 2007 byla delší o 1,3 roku (u mužů) a 1,5 roku (u žen). Prodloužení intervalu mezi rozvodem a novým sňatkem bylo způsobeno zejména poklesem sňatečnosti v kratších délkách po rozvodu, tak jejím růstem v intervalu 20 a více let od rozvodu.

Již dvě desetiletí statistika ukazuje, že zhruba v jedné desetině sňatků obyvatel ČR je jeden ze snoubenců cizí státní příslušník. V roce 2017 bylo takových sňatků 5 093, tj. 9,7 % z celkového počtu, při maximu v roce 2014 dokonce 11,4 % ze všech sňatků. Ve většině případů se jedná o smíšené sňatky, kdy jeden ze snoubenců je český státní občan a druhý má jiné než české státní občanství. Sňatků dvou cizích státních občanů⁵ eviduje ČSÚ v řádu několik set ročně – nejvyšší byl jejich počet právě roku 2017 a to 445 (představovaly tak pouze 0,8 % z celkového počtu sňatků). Mezi sňatky, kde byli oba snoubenci cizinci, dlouhodobě dominují sňatky dvou Ukrajinců. V roce 2017 jich bylo 90, za nimi v pořadí následovaly sňatky dvou Slováků (51) a Rusů (44).

Tradičně je více cizinců mezi ženichy než mezi nevěstami. Poslední sledovaný rok uvádí 5,9 % ženichů-cizinců (absolutně 3 099) a 4,6 % nevěst-cizinek (2 439). Ženichem-cizincem, který si bral za nevěstu českou občanku, byl nejčastěji v roce 2017 občan Slovenska (893 sňatků), dále pak občan Německa (252 sňatků) a Velké Británie (180 sňatků). Pokud ženich s českým státním občanstvím vstupoval do manželského svazku s cizinkou, šlo v roce 2017 nejčastěji o ženu se státním občanstvím Slovenska (889 sňatků), dále Ukrajiny (361) a Ruska (160). Zatímco první tři nejpočetnější skupiny cizinců u ženichů zahrnovaly v roce 2017 polovinu ze všech sňatků Češky s cizincem, u nevěst-cizinek to bylo téměř 71 %. Skladba ženichů s cizím státním občanstvím tak bývá mnohem pestřejší než u nevěst-cizinek.

Tab. 2.7 Sňatky podle státního občanství snoubenců, 2007–2017

	2007	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Sňatky alespoň s 1 cizincem	4 969	4 283	4 086	5 215	5 170	5 153	5 093
- podíl na všech sňatcích (%)	8,7	9,5	9,4	11,4	10,7	10,2	9,7
Sňatky - žena ČR + cizinec	2 845	2 344	2 370	3 048	3 016	2 870	2 654
státní občanství muže: Slovensko	745	662	667	717	773	899	893
Německo	236	227	238	361	345	303	252
Velká Británie	224	230	182	256	260	209	180
Sňatky - muž ČR + cizinka	1 940	1 663	1 473	1 802	1 802	1 890	1 994
státní občanství ženy: Slovensko	843	719	710	830	807	847	889
Ukrajina	432	387	240	213	263	310	361
Rusko	125	125	108	155	160	138	160
Sňatky - oba cizinci	184	276	243	365	352	393	445
z toho: dva Ukrajinci	27	58	51	80	88	91	90
dva Slováci	18	26	20	31	42	38	51
dva Rusové	17	26	28	39	28	34	44

Pozn.: Výběr a řazení občanství podle četnosti v roce 2017.

⁵ Alespoň jeden ze snoubenců měl ale v ČR registrovaný trvalý nebo přechodný pobyt, proto byl sňatek zahrnut mezi sňatky obyvatel ČR.

